

EKTEFELLERS RETTSSTILLING

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelptiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Oslo, april 2017

Oslo, juni 2001

Karianne Andreassen, Aud Helen Hølmen, Cicilie Ingridrud,
Marte Sofie Kjellesvig

Revidert, Oslo, høst 2007

Silje Meek, Ingrid Brucker, Karianne Dyrø

Revidert, Oslo, januar 2013

Benedicte Olsen

Revidert, Oslo, april 2016

Linn Renate Nygård Bugge

Revidert, Oslo, april 2017

Lene Helena Løberg, Ingrid Adele Selvik

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	3
1.1 Brosjyrens formål	3
2.0 FORMUES- OG EIERFORHOLDET MELLOM EKTEFELLER UNDER EKTESKAPET	3
Du vil lære mer om disse begrepene senere i brosjyren.	4
2.1 Råderetten	4
2.2 Sameie	5
2.3 Gjeldsansvar	5
2.4 Underholdsplikt	6
2.5 Opplysningsplikt om økonomiske forhold	6
3.0 FORMUESORNINGEN	7
3.1 Felleseie/skjevdeling	7
3.2 Særeie/ektepakt	8
3.3 Formkrav for ektepakt	8
4.0 FREMGANGSMÅTE VED SEPARASJON OG SKILSMISSE	9
4.1 Mekling	9
4.2 Separasjon	9
4.3 Skilsmisse	10
4.4 Virkningene av separasjon og skilsmisse	11
5.0 SKIFTE	11
5.1 Verdimessig fordeling	12
5.2 Skjevdeling	14
5.3 Følgende eiendeler kan en ektefelle holde utenfor deling	17
5.4 Særeie	18
5.5 Naturalfordeling	19
5.6 Utgifter fra samlivsbruddet til skifte er avsluttet	21
5.7 Oppgjør ved den ene ektefellens død	22
6.0 ANDRE SPØRSMÅL	22
6.1 Ektefellebidrag	22
6.2 Midlertidige avgjørelser om separasjon, bruksrett, bidrag og besøksforbud	24
6.3 Privat og offentlig skifte	24
7.0 EKSEMPEL PÅ SKIFTEOPPGJØR OG SKIFTEAVTALE	25
7.1 Faktum	26
7.2 Verdimessig fordeling	26
7.3 Naturalfordeling	28
7.4 Skifteavtale	28

1.0 INNLEDNING

1.1 Brosjyrens formål

Ekteskapsloven av 1991 er den sentrale loven som regulerer ulike forhold ved ekteskapet i Norge. Ekteskapsloven består av ulike paragrafer (§) som regulerer forholdet under ekteskapet og ved ekteskapets slutt. Til venstre i brosjyren finner man paragrafen som gjengir rettsregelen som det blir skrevet om i denne brosjyren. Ekteskapsloven er forkortet til el. Står det for eksempel, jf. el. § 58 til venstre, betyr dette at teksten du leser til høyre kommer til uttrykk i ekteskapslovens paragraf 58.

Målet med denne brosjyren er å gi en kortfattet fremstilling av juridiske spørsmål som er aktuelle i forbindelse med ekteskap. Formålet med brosjyren er å gjøre leseren i stand til å se hovedproblemene som kan oppstå i den forbindelse, og å gjøre leseren bevisst på sine rettigheter. For å få denne kunnskapen vil brosjyren gjennomgå de viktigste temaene innen ekteskapsloven, men brosjyren vil ikke gjennomgå alle tema.

De reglene som gjennomgås i denne brosjyren gjelder ikke for samboere, kun de som har inngått gyldig ekteskap. Samboerskap blir ikke regulert av ekteskapsloven uansett hvor lenge man har vært samboere. Hvis man har spørsmål angående samboerskap kan man etter henvendelse til JURK få informasjon og råd.

2.0 FORMUES- OG EIERFORHOLDET MELLOM EKTEFELLER UNDER EKTESKAPET

I formuesforholdet mellom ektefeller under ekteskapet er det to begreper som er sentrale; eneeie og sameie. Veldig mange forveksler dette med felleseie og særeie. Felleseie og særeie er betegnelser som ikke har noe med eierforhold å gjøre. Disse begrepene kommer kun til anvendelse når man skal dele

eiendelene ved ekteskapets slutt. Det er viktig at man ikke forveksler disse begrepene med eneeie og sameie.

Eksempel:

Lars og Kari er gift. Lars kjøper seg en sykkel. Sykkelen er Lars sitt eneeie.

Senere skal Lars og Kari skille seg og skal da dele sine eiendeler og verdier. Selv om Lars eier sykkelen alene, er den en del av deres felleseie, og sykkelen skal derfor deles.(el. § 58)

Du vil lære mer om disse begrepene senere i brosjyren.

2.1 Råderetten

Rådighet over egne eiendeler, jf. el. § 31 første ledd

Under ekteskapet har ektefellene i utgangspunktet full rett til å råde over sine egne eiendeler og verdier. Dette gjelder både det som er anskaffet før og det som er anskaffet under ekteskapet. En ektefelle kan derfor fritt selge, gi bort eller forbruke egne eiendeler og verdier. På den annen side har ektefellene ingen rett til å råde over det den andre ektefellen eier. Det en ektefelle eier, sier vi gjerne tilhører ektefellenes rådighetsdel. Det en ektefelle eier alene er ektefellens eneeie.

Unntak, jf. el. § 32

Det finnes enkelte begrensninger i råderetten selv om en av ektefellene er eneeier. En ektefelle kan ikke uten skriftlig samtykke fra den andre ektefellen overdra, pantsette, forpakte bort, inngå eller si opp en leieavtale for en eiendom som benyttes som felles bolig. Uten slikt samtykke kan en ektefelle heller ikke overdra eller pantsette en andel, aksje eller obligasjon som leieretten til felles bolig er knyttet til. Dette gjelder uansett hvem av ektefellene som eier eller leier boligen.

2.2 Sameie

Eiendeler som erverves sammen er sameie, jf. el. § 31 annet ledd og tredje ledd

Ektefellene kan som nevnt råde fritt over egne eiendeler. Dette innebærer blant annet at de kan avtale at eiendeler skal være i sameie mellom dem. Mellom ektefeller vil sameie også kunne oppstå uavhengig av avtale. Dette har sammenheng med det spesielle fellesskapet ekteskapet innebærer. Eiendeler som erverves av begge ektefellene blir automatisk sameie mellom dem. Sameie kan også oppstå på grunnlag av sammenblandet økonomi, betaling av felles utgifter og lignende. Det kan videre etableres sameie ved arbeid i hjemmet.

Sameieloven

Retten til å råde over sameiegjenstander følger vanlige sameierettslige regler og det er sameieloven av 1965 som regulerer dette. Det betyr i all hovedsak at man kan råde over sin andel av gjenstanden. De begrensningene i råderetten som er nevnt i punkt 2.1 ovenfor, vil også gjelde for sameiegjenstander.

Sameieandel som gave, jf. el. § 50 og § 54

Hvis en sameieandel gis som gave fra den ene ektefellen til den andre, må dette gjøres i ektepakts form for at avtalen skal være gyldig. Les mer om ektepakt under punkt 3.3.

2.3 Gjeldsansvar

Kan ikke stifte gjeld for den andre, jf. el. § 40

En ektefelle kan som hovedregel ikke stifte gjeld med virkning for den andre ektefellen.

Unntak, jf. el. § 41

Det finnes unntak fra denne regelen, men disse har i dag liten praktisk betydning. Bestemmelsen er et unntak fra hovedregelen om at en ektefelle ikke kan stifte gjeld med virkning for den andre.

Bestemmelsen slår fast at når den ene ektefellen stifter gjeld i forbindelse med kjøp av varer og tjenester til familiens underhold og eget nødvendig behov, kan også den andre ektefellen bli ansvarlig overfor kreditor. Bestemmelsen regulerer ikke gjeldsansvaret innad mellom ektefellene.

Et tilfelle som er av praktisk betydning, er hvis en ektefelle inngår en avtale med et strømselskap på vegne av begge eller den

andre ektefellen, da vil avtalen kunne binde den andre ektefellen. Dette er fordi man anser strøm som en nødvendig tjeneste for familiens underhold.

2.4 Underholdsplikt

**Underholdsplikt
en,
jf. el. § 38**

Ektefellene har sammen ansvaret for de utgiftene og det arbeidet som kreves for det felles hushold og til dekning av andre felles behov, oppfostringen av barna og hver av ektefellenes særlige behov. Dette omfatter utgifter til klær, fornøyelser, transport, lege og lignende. Ektefellene kan bidra med penger, arbeid i hjemmet eller på annen måte.

Hver ektefelle skal yte etter evne. Her vil blant annet ektefellens formuesforhold og inntektssituasjon ha betydning. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

**Kan kreve
penger,
jf. el. § 38 annet
ledd**

En ektefelle kan i rimelig utstrekning kreve penger av den andre ektefellen til å dekke utgifter som nevnt ovenfor. En ektefelle som ikke oppfyller plikten til å stille nødvendige midler til rådighet for den andre, kan av domstolen pålegges å betale bestemte beløp.

2.5 Opplysningsplikt om økonomiske forhold

**Må gi
opplysninger om
det økonomiske
forholdet, jf. el. §
39**

Ektefeller har plikt til å gi hverandre de opplysninger som er nødvendige for å vurdere deres økonomiske stilling. For dette formålet kan en ektefelle kreve at den andre gir opplysninger om eller kopi av den andres selvangivelse og likning. En ektefelle kan også kreve opplysninger av likningsmyndighetene og av banken og forsikringsselskaper med videre. Denne retten har man inntil det økonomiske oppgjøret etter en separasjon eller skilsmisse er avsluttet.

3.0 FORMUESORNINGEN

Som nevnt vil avtaler om felleseie eller særeie ikke ha betydning ektefellene imellom så lenge de er gift. Betydningen viser seg først i det ektefellene skal skifte ved ekteskapets oppløsning, enten ved skilsmisse eller ved dødsfall. Ved dødsfall skal man også dele midlene etter ekteskapslovens regler. Les mer om deling av midler ved en ektefelles død under punkt 5.7.

3.1 Felleseie/skjevdeling

Felleseie er hovedregelen, jf. el. § 56

Dersom ingen avtale er inngått, har ektefellene felleseie. Felleseiet består av begge ektefellenes rådighetsdeler (det som både er eneeie og sameie). Felleseie er altså de midler hver av ektefellene eier ved ekteskapets inngåelse, og det som erverves under ekteskapet. Det er viktig å presisere at felleseie ikke medfører noen begrensning i en ektefelles rett til å råde over egne eiendeler, med unntak av det som er nevnt i punkt 2.1.

Hovedregel for deling ved ekteskapets slutt, jf. el. § 58

Når ekteskapet oppløses, skal felleseiet som hovedregel deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld.

Felleseie/sameie

Som nevnt er det viktig å ha klart for seg at felleseie ikke betyr det samme som sameie. Her er det mange som misforstår.

Unntak for deling, jf. el. § 59

Selv om utgangspunktet ved delingen av felleseiet er at man skal likedele formuen, finnes det viktige unntak. Et slikt unntak er skjevdeling. Hovedregelen om skjevdeling er at man kan kreve å holde utenfor delingen, verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller gave fra andre enn ektefellen. Du kan lese mer om hvordan man deler disse midlene i punkt 5.3.

3.2 Særeie/ektepakt

Kan avtale en annen formuesordning, jf. el. § 42

Ektefellene kan avtale en annen formuesordning enn felleseie. Ektefellene kan bestemme at det de eier eller senere erverver, skal være unntatt fra deling. Dette kalles særeie. Man kan avtale dette både før og etter inngått ekteskap. Denne type avtaler må inngås ved ektepakt.

Særeievarianter følger av el. § 42

En avtale om særeie kan gjelde begge eller bare den ene ektefellens formue. Den kan også gjelde bare deler av formuen, for eksempel slik at boligen er hustruens særeie. Avtalen kan også gjøres tidsbegrenset eller betinget av at ektefellene ikke får felles barn. Ektefellene kan også bestemme at særeie ikke skal gjelde ved den ene ektefellens død, såkalt skillsmissesæreie. En slik avtale kan begrenses til å gjelde bare dersom en bestemt av ektefellene dør først.

Man kan i ektepakt kun avtale de ulike særeievariantene som ekteskapsloven oppstiller. Man kan for eksempel avtale særeie ved skilsmisse, men felleseie ved død. Det er ikke mulig å avtale felleseie ved skilsmisse og særeie ved død.

3.3 Formkrav for ektepakt

Formkravene for ektepakt, jf. el. § 54

For at særeie skal være gyldig avtalt, må avtalen følge formkravene for ektepakt. Er formkravene fulgt, vil ektepakten være bindende for ektefellene selv, og deres arvinger.

Tinglyst for å være gyldig overfor kreditor, jf. el. § 55

For at ektepakten skal være gyldig overfor ektefellenes kreditorer, må den være tinglyst.

Fast eiendom må tinglyses dobbelt, jf. § 55 annet ledd

En ektepakt som overdrar fast eiendom fra den ene ektefellen til den andre, må dessuten tinglyses hos registerføreren for tinglysing i fast eiendom etter de alminnelige regler i tillegg til ektepaktregisteret i Brønnøysund.

Flere krav til

En ektepakt må inngås skriftlig. Ektefellene må samtidig, i nærvær av to vitner som begge ektefeller har godtatt, underskrive

**gyldig ektepakt,
jf. el. § 54**

ektepakten eller vedkjenne seg sin tidligere underskrift. Ektefellene og vitnene må være til stede sammen, og de må vite at det er en ektepakt som skal inngås. Også vitnene skal underskrive ektepakten mens ektefellene er til stede. Vitnene må være myndige og ved sans og samling.

Særeie kan bestemmes av giver eller arvelater, følger av el. § 48 (note 185 annet avsnitt til el. § 48)

En giver eller arvelater kan bestemme at gave eller arv skal være mottakers særeie. For arv må dette bestemmes i testament, mens det for gaver må bestemmes samtidig med at gaven overrekkes. Av bevisshensyn bør dette gjøres skriftlig også for gaver. Mottakeren kan ikke endre slike bestemmelser hvis det ikke er særskilt bestemt eller klart forutsatt av giveren eller arvelateren.

4.0 FREMGANGSMÅTE VED SEPARASJON OG SKILSMISSE

4.1 Mekling

Mekling, jf. el. § 26

Ektefeller med felles barn under 16 år, må møte til mekling før separasjon eller skilsmisse kan innvilges. Formålet med meklingen er å komme fram til en avtale om foreldreansvaret, samværsretten og hvor barnet skal bo fast. Det skal alltid legges vekt på hva som vil være det beste for barnet.

Meklingsattest, jf. barneloven § 54

Hvis du ønsker mer informasjon om begrepene foreldreansvar, samvær og fast bosted kan du kontakte JURK.

Det utstedes meklingsattest etter en times mekling. En meklingsattest utstedes selv om bare den ene forelderen møter til mekling. Meklingsattesten er gyldig i 6 måneder. Meklingsattesten er nødvendig for å få separasjonsbevilling.

4.2 Separasjon

Søknad om separasjon, jf. el. § 20

En ektefelle som ikke ønsker å fortsette samlivet, kan kreve separasjon. Det er ikke nødvendig med samtykke fra den andre

ektefellen og man behøver heller ikke gi noen begrunnelse.

Søknadsskjema fås ved henvendelse til fylkesmannen, eller på fylkesmannen sine nettsider:

<https://skjema.fylkesmannen.no/Separasjon-og-skilsmisse/>

Søknad kan sendes elektronisk eller som papirsøknad.

Papirsøknad sendes til fylkesmannen i det fylket ektefellene sist bodde sammen. Har begge ektefellene flyttet fra dette fylket, sendes søknaden til fylkesmannen i det fylket en av ektefellene bor nå.

Separasjon uten virkning ved fortsatt samliv, jf. el. § 20 annet ledd

En separasjon blir uten virkning dersom ektefellene fortsetter eller gjenopptar samlivet. Det at en separasjon blir uten virkning betyr at separasjonen ikke kan være grunnlag for skilsmisse. Samliv i en overgangstid til de flytter fra hverandre er akseptert. En overgangstid opptil fire uker er ansett å være greit. Videre vil det ses bort fra kortvarige forsøk på å gjenoppta samlivet.

Rett til arv bortfaller ved separasjon, jf. arveloven § 8

Ektefellenes arverett bortfaller ved separasjon.

4.3 Skilsmisse

Skilsmisse etter separasjon, jf. el. § 21

Hver av ektefellene kan kreve skilsmisse når de har vært separert i minst ett år. Det betyr at ektefellene blir skilt når den ene ektefellen krever det, selv om den andre ektefellen ikke vil skilles.

Skilsmisse etter samlivsbrudd, jf. el. § 22.

Det samme gjelder dersom samlivet har vært brutt i minst to år. Da må begge ektefeller gå god for at samlivet i realiteten har vært brutt i to år, ellers kan ikke fylkesmannen innvilge skilsmisse på dette grunnlaget.

Skilsmisse på grunn av overgrep, jf. el. § 23

En ektefelle kan kreve skilsmisse uten forutgående separasjon dersom den andre ektefellen med hensikt har forsøkt å drepe ham eller henne eller barna. Det samme gjelder dersom ektefellen forsettlig har utsatt noen av dem for alvorlig mishandling eller dersom ektefellen har opptrådt på en måte som er egnet for å fremkalle alvorlig frykt for slik atferd. Søksmål om skilsmisse på dette grunnlag må reises innen seks måneder etter at ektefellen fikk kjennskap til handlingen, og senest to år

etter at den fant sted. Fremgangsmåten er upraktisk, da det ofte kan ta lang tid før saken kommer opp for domstolene.

4.4 Virkningene av separasjon og skilsmisse

Når virkningene inntreer, jf. el. § 25

Virkingen av separasjon og skilsmisse inntreer den dagen fylkesmannens bevilling er gitt eller dom blir avsagt, dersom ikke annet er særskilt bestemt.

Kan ikke gifte seg på nytt mens man er separert, jf. el. § 25 annet ledd

Man kan ikke inngå nytt ekteskap før man er skilt. Dette er fordi det etter norsk lov ikke er tillatt å være gift med to personer samtidig. Man kan ha samboer eller kjæreste.

5.0 SKIFTE

Avtalefrihet ved skiftet, jf. el. § 65

Ektefellene har avtalefrihet ved skiftet. Dette betyr at ektefellene fritt kan avtale når og hvordan deling skal skje, og hvilke verdier som skal legges til grunn. Blir ektefellene ikke enige om hvordan de skal dele sine verdier og eiendeler, kommer ekteskapslovens regler til anvendelse.

Skriftlighet er ikke et krav, men absolutt anbefalt

Det er videre ikke noe krav til skriftlighet ved inngåelse av skifteavtale, men JURK anbefaler alltid at man inngår skriftlig skifteavtale av bevismessige hensyn. I punkt 7.4 kan du se et forslag til skifteavtale.

Når kan man kreve deling, jf. el. § 57

En ektefelle kan tidligst kreve at boet blir delt når det er gitt bevilling til separasjon eller skilsmisse. Det finnes enkelte andre særregler for når boet kan deles, blant annet når det er avtalt i ektepakt.

Skjærings- tidspunkt, jf. el. § 60

Det er den formuen hver av ektefellene hadde på skjærings- tidspunktet som skal deles. Skjærings- tidspunktet er som hovedregel det tidspunkt begjæring om separasjon eller skilsmisse kom inn til fylkesmannen, eller da samlivet ble brutt dersom dette skjedde først. Det vil si at det er den dagen søknaden kom til fylkesmannens kontor eller den dagen ektefellene flyttet fra hverandre som er avgjørende for hvilke

verdier som skal med i skifteoppgjøret. Formuen beregnes ut fra denne dagen, og delingen skjer etter de verdier som da forelå, uavhengig av hva som siden har skjedd med disse verdiene.

Avkastning etter skjæringstidspunkt, jf. el. § 60 annet og tredje ledd

Avkastning av likedelingsmidler som blir opptjent etter skjæringstidspunktet, skal ikke med på skiftet. Det samme gjelder gjeld som en ektefelle pådrar seg etter skjæringstidspunktet.

5.1 Verdimeslig fordeling

Hovedregel er at felleseiet deles, jf. el. § 58

Hovedregelen i ekteskapsloven er at ektefellenes samlede formuer som er felleseie skal deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld. Vær oppmerksom på at det kun gjelder verdier. Den faktiske delingen av ektefellenes ting/gjenstander kan du lese mer om i punkt 5.5. Hva som kan holdes utenfor delingen, kan du lese mer om i punkt 5.2 til 5.3.

Det er nettoformuen som er gjenstand for deling. Det er derfor viktig å kartlegge hvor mye gjeld hver av ektefellene har og hvilke eiendeler gjelden knytter seg til.

Nærmere om gjeldsfradraget, jf. el. § 58 annet ledd

En ektefelle som bare har felleseiemidler (ikke særeiemidler) og ikke krever skjevdeling, kan gjøre fradrag for all sin gjeld i det vedkommende eier, uten hensyn til hva gjelden stammer fra.

For å finne ut hvor mye hver av dem får, summeres den enkelte ektefelles verdier hver for seg, og gjeld trekkes fra. Deretter deles summen på to. Den summen en da får, summeres med den andre ektefelles delingssum.

Eksempel:

Kari har en hytte som hun kjøpte under ekteskapet. Ved skjæringstidspunktet, da separasjonsbevillingen kom inn til fylkesmannen, er hytta verdt kr 500 000. Kari har også en gjeld på kr 100 000. Ola har en bil som er verdt kr 400 000. Bilen er kjøpt under ekteskapet. Ola har også en båt som er verdt kr 300 000. Båten er også kjøpt under ekteskapet.

	Kari	Ola
Felleseie	500 000	400 000
		300 000
Gjeld	100 000	
Til deling:	400 000/2 200 000	700 000/2 350 000
	350 000	200 000
Hver av dem får:	550 000	550 000

Gjeldsfradrag, jf. el. § 58 tredje ledd

Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av felleseie, kan det kreves fradrag for selv om en av ektefellene har skjevdelingsmidler eller særeie. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særeie, kan det bare gjøres fradrag for når den totale verdien av særeie og eventuelle skjevdelingsmidler ikke er store nok til å dekke gjelden.

Annen gjeld kan for eksempel være forbrukergjeld eller studielån

For annen gjeld, som for eksempel studiegjeld og forbruksgjeld, kan det gjøres et forholdsmessig fradrag.

Reglene om annen gjeld kan være vanskelige å forstå. For annen gjeld skal en forholdsmessig del trekkes ifra, hvis man har skjevdelingsmidler eller særeiemidler.

For å finne ut hvor mye man kan gjøre fratregg for i felleseiemidlene må man bruke denne formelen:

$$\text{studielån } X \left(\frac{\text{netto(n) likedelingsmidler(lm)}}{n \text{ lm} + n \text{ skjevdelingsmidler} + n \text{ særeie}} \right) = \text{del av studielånet man kan fratrekke i lm}$$

Eksempel:

Egil og Kathrine skal skilles. Egil har et studielån på kr 500 000. Han har også en hytte i særeie verdt kr 800 000. Videre har Egil felleseiemidler til en verdi av kr 200 000.

$$Kr500\ 000 \times \left(\frac{200\ 000}{200\ 000 + 800\ 000} \right) = kr100\ 000 \text{ kan trekkes fra på skiftet}$$

Hvis Egil ikke hadde hatt særeiemidler kunne han trukket all gjeld fra likedelingsmidlene ved gjennomføring av skiftet.

5.2 Skjevdeling

Skjevdeling, jf. el. § 59

Det er gjort flere unntak fra likedelingsregelen. Et av de viktigste unntakene er skjevdeling. En ektefelle kan kreve skjevdelte verdien av formue som klart kan føres tilbake til:

1. verdier som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått,
2. har mottatt i arv under ekteskapet,
3. eller har fått i gave fra andre enn ektefellen under ekteskapet.

Det er kun nettoverdien som kan skjevdeles

Ved skjevdeling av midler som en av ektefellene hadde da ekteskapet ble inngått, skal eventuell gjeld som denne ektefellen hadde ved tidspunktet for ekteskapsinngåelsen trekkes fra først. Det er nettoverdien som ble tatt inn i ekteskapet som kan skjevdeles. Dette betyr at dersom ektefellen hadde mer gjeld enn formue ved ekteskapets inngåelse, vil dette som utgangspunkt utelukke skjevdeling av disse verdiene.

Eksempel:

A og B giftet seg. A hadde kjøpt en bolig før de giftet seg, som de flyttet sammen i. Da de giftet seg var boligen verdt kr 1 000 000, men A hadde en gjeld tilknyttet boligen på kr 800 000. Da kan A kun skjevdele kr 200 000 (20 %). Det er fordi dette er nettoverdien A tok med seg inn i ekteskapet.

Har man mer gjeld enn eiendeler ved ekteskapets inngåelse, kan

Skjevdelingsregelen beskytter ikke arv eller gave som foreligger ved inngåelsen av ekteskapet, hvis man inngår ekteskapet med mer gjeld enn formue. For å unngå likedeling av arv eller gave i slike tilfeller, må arvelater ha opprettet et testament som

man ikke skjevdele. For å sikre seg disse midlene må arvelater ha opprettet testament hvor eiendelene er satt som særeie, jf. el. § 48

bestemmer at verdiene skal være særeie. For midler som stammer fra arv eller gave under ekteskapet, vil det fortsatt være en skjevdelingsrett, selv om ektefellen hadde større gjeld enn formue ved ekteskapsinngåelsen.

Alternativt kan ektefellene opprette en ektepakt jf. el. § 42 første ledd

En annen måte å sikre verdier en ektefelle har ved ekteskapsinngåelsen er å opprette en ektepakt.

Skjevdeling inntreffer ikke automatisk, det må kreves. Det er den ektefellen som krever skjevdeling, som må bevise at verdiene faktisk stammer fra arv, gave fra andre enn ektefellen, eller fra før ekteskapsinngåelsen.

Retten til å kreve skjevdeling forutsetter at verdiene ikke er forbrukt. Er verdiene forbrukt er retten til skjevdeling tapt for disse verdiene. Er midlene ombyttet i andre varige verdier, vil de likevel bli ansett for å være i behold.

Strengt beviskrav ved skjevdeling

I de fleste ekteskap er det økonomisk sammenblanding. Dette kan gjøre det vanskelig å bevise at et skjevdelingskrav er i behold. Både for tilfellene hvor det har skjedd en sammenblanding av verdier, for eksempel skjevdelingsmidler har blitt belånt eller utbedret, eller hvor det har skjedd en ombytting av verdiene, stilles det strenge krav til bevisene. En sammenblanding av skjevdelingsmidler og andre midler er i seg selv et moment for likedeling. Skjevdelingskrav er likevel ikke utelukket, men beviskravene er svært strenge.

Verdivariasjon

Verdistigning av skjevdelingsmidler som følge av markedssvingninger (ikke oppussing ol.) kan også kreves skjevdelte. Verdistigning som skyldes oppussing kan i utgangspunktet ikke skjevdeles. Unntak må gjøres dersom en ektefelle har brukt skjevdelingsmidler til å finansiere oppussingen. Dette gjelder også om eiendelene er ombyttet i løpet av ekteskapet. Dette forutsetter at verdiene klart kan føres tilbake til de opprinnelige verdiene.

Har verdien av en skjevdelingsgjenstand sunket, er det nåverdien som kan kreves skjevdelt. Det er eiendelenes aktuelle verdi ved skjæringstidspunktet som skal legges til grunn. Verdivariasjoner kommer altså eieren til gunst og til skade.

Skjevdeling er en verdiregel, noe som innebærer at den ektefellen som skjevdeler kan kreve å holde verdien av gjenstanden utenfor oppgjøret. Den gir derfor ingen rett til å beholde selve eiendelen som skjevdelingskravet er knyttet til.

Eksempel:

A og B giftet seg. A hadde en bolig før de giftet seg, som de flyttet sammen i. Da de giftet seg hadde boligen en verdi på kr 1 000 000, men A hadde en gjeld tilknyttet boligen på kr 800 000. Da kan A kun skjevdele kr 200 000, da dette er nettoverdien. Dette utgjør 20 % av boligens verdi. Noen år senere går de fra hverandre. Ved skjæringstidspunktet, da separasjonsbevillingen kom inn til fylkesmannen, er boligen verdt kr 2 000 000. A kan da skjevdele 20 % av kr 2 000 000, som utgjør kr 400 000.

Dersom en verdiøkning skyldes begge ektefellers innsats under ekteskapet, for eksempel oppussing av bad, skal denne verdiøkningen komme til fradrag i skjevdelingskravet.

**Samboerskap
forut for
ekteskapet**

Midler man erverver under forutgående samboerskap, kan være grunnlag for skjevdeling.

**Begrensninger i
skjevdelingsrette
n, jf. el. § 59
andre ledd.**

Dersom det vil føre til et åpenbart urimelig resultat for den andre ektefellen, kan skjevdelingsretten begrenses eller falle helt bort. Ved vurderingen skal det legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien. Dette er en snever unntaksregel. Domstolene vil foreta en samlet vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det er ektefellen som motsetter seg skjevdeling som må bevise at det vil være åpenbart urimelig.

Videre faller skjevdelingsretten bort dersom en ektefelle blir sittende i uskiftet bo. Du kan lese mer om dette i punkt 5.7

**Avtale seg bort
fra
skjevdelingsrette
n, jf. el. § 44**

Ektefellene kan også avtale seg bort fra skjevdelingsretten ved ektepakt.

Utvidelse av skjevdelingsretten i særskilte tilfeller, jf. el. § 59 tredje ledd

Dersom sterke grunner taler for det, kan en ektefelle gis rett til å skjevdele verdien av felleseie som ikke ellers kan skjevdeles. Dette kan for eksempel tenkes hvor den ene ektefellen driver et enkeltpersonforetak som må slås konkurs dersom verdien av den må likedeles. Dette er en meget snever unntaksregel. Domstolene vil også her foreta en konkret helhetsvurdering.

Dersom ektefellene har gjenopptatt samlivet etter separasjon og deling har funnet sted, kan verdiene hver av ektefellene fikk ved delingen kreves skjevdelt. Dette gjelder også verdier hver av dem har ervervet i separasjonstiden før gjenopptakelse av samlivet.

5.3 Følgende eiendeler kan en ektefelle holde utenfor deling

Personlige eiendeler, jf. el. § 61 bokstav a

Personlige eiendeler som for eksempel klær, smykker og familiebilder fra egen slekt kan en ektefelle holde utenfor delingen, med mindre det vil virke åpenbart urimelig etter forholdene. Dette kalles at man tar ut noe forlods. Er en eiendel bare benyttet av den ene ektefellen, er dette ikke i seg selv nok til å holde gjenstanden utenfor delingen. Det at gjenstanden bare kan oppfylle den ene ektefellens behov, kan derimot være nok. Gjenstandens verdi er uten betydning for om den kan holdes utenfor delingen, men er verdien svært høy kan det være åpenbart urimelig.

Trygderettigheter, jf. el. § 61 bokstav b

Rettigheter i en offentlig trygdeordning, rettigheter i offentlige eller private pensjonsordninger, kan holdes utenfor delingen. Det samme gjelder også for livrenter og noen forsikringstyper.

Hvis en ektefelles uttak av slike rettigheter fører til at den andre ektefellen blir urimelig dårlig stilt, kan hun eller han tilkjennes et pengebeløp for å hindre dette. Mange misforstår dette og tror det er snakk om en overføring av pensjonspoeng. Ved vurdering av om det skal tilkjennes kompensasjon, skal det blant annet legges vekt på om ekteskapet har vært langvarig.

Andre unntak, jf. el. § 61 bokstav c Eiendeler av personlig karakter kan holdes utenfor delingen. Dersom den ene ektefellen blir urimelig dårlig stilt som følge av dette, kan denne tilkjennes kompensasjon. Eksempler på eiendeler av personlig karakter er rett etter avtale om føderåd eller kår og opphav til åndsverk.

Ekteskapsloven § 61 bokstav d Verdien av erstatning, trygd eller forsikring som er ment å dekke utgifter og tap i fremtidig erverv ved personskade, kan holdes utenfor delingen. Det samme gjelder ménerstatning, yrkesskadeforsikring og oppreisning. Det er et vilkår at verdiene er i behold. Dersom verdien er i behold på grunn av den andre ektefelles innsats, kan beløpet settes ned. Det viktige er her om man har fått forsikringen for fremtidig erverv, og om det er i behold.

Utbetalinger fra arbeidsgiver i forbindelse med oppsigelse eller førtidspensjonering kan holdes utenfor delingen etter samme regler som for erstatning og trygd.

Barnas ting, jf. el. § 61 bokstav e Den av ektefellene som skal ha barna fast boende hos seg, kan kreve å beholde eiendeler bestemt til bruk for barna. Barnas eiendeler skal derfor ikke deles ektefellene imellom. Det følger av ekteskapsloven at det er ektefellenes samlede formuer som skal deles.

5.4 Særeie

Særeie, jf. el. § 42 Gjenstander som er særeie skal holdes utenfor delingen. Disse skal altså ikke med i skifteoppgjøret. Dersom ektefellene har fullstendig særeie, tar hver av dem sitt ved delingen av boet. Ved delvis særeie, holdes midler som er særeie utenfor, mens resten av formuen deles etter reglene om felleseie.

Krav på vederlag ved økning av særeie, jf. el. § 63 Hvis en ektefelle har brukt felleseiemidler til å øke verdien av sitt særeie, kan den andre ektefellen kreve et vederlag. Det er bare anledning til å kreve vederlag dersom ektefellen som skal betale vederlag har midler igjen etter at gjelden er trukket fra. Vederlaget kan betales i avdrag.

Kan tilkjennes et vederlag ved vesentlig medvirkning til økning av den andre sitt særeie, jf. el. § 73

Hvis en ektefelle gjennom bidrag til familiens underhold, ved arbeid eller på annen måte i vesentlig grad har medvirket til å øke den andre ektefellens særeie, er det også anledning til å tilkjenne vedkommende et vederlag.

5.5 Naturalfordeling

Rett til å beholde egne eiendeler, jf. el. § 66

Hver av ektefellene har rett til å beholde eiendeler og rettigheter som vedkommende fullt ut eller for det vesentlige eier, dersom det ikke vil føre til et åpenbart urimelig resultat. En ektefelle kan også kreve å overta en eiendel som ektefellene eier sammen, forutsatt at man oppfyller kravet til vesentlig å eie den. Dersom man eier en gjenstand med mer enn ca. 75 % blir man ansett for å eie en vesentlig del.

Overtakelse av felles bolig og vanlig innbo, jf. el. § 67

En ektefelle kan kreve å overta den tidligere felles bolig eller vanlig innbo, når særlig grunner taler for det. Dette gjelder selv om den andre ektefellen eier mer enn 75 % av eiendelen. Ved vurderingen skal det legges vekt på barnas og ektefellens behov. Kravet til særlige grunner er ikke strengt. Det er normalt tilstrekkelig dersom den ene ektefellen kan sannsynliggjøre at denne har større behov for boligen enn den andre ektefellen. Den ektefellen som skal ha barna boende fast hos seg, stiller vanligvis sterkt. Dersom den ene ektefellen har arvet eiendommen eller fått den i gave fra sin familie, kan den andre aldri kreve å overta den. Dette er en praktisk viktig regel. Det samme gjelder dersom ektefellen har odelsrett til eiendommen.

Bruksrett til bolig, jf. el. § 68

Selv om den ene ektefellen overtar boligen, kan den andre ektefellen tilkjennes en bruksrett. Dette gjelder alle typer boliger, også de boliger som er arv til den andre ektefellen. Ved vurderingen av om bruksrett skal tilkjennes skal det legges vekt på barnas og ektefellenes behov. Et viktig moment som taler for bruksrett for den ene ektefellen er at denne ektefellen skal ha barna fast boende hos seg. Bruksretten kan tidsbegrenses. Den skal vare så lenge man har behov for den. Det kan typisk være til barna flytter hjemmefra.

Husleie ved bruksrett, jf. el. § 68 andre ledd	Mange er ikke klar over at i slike tilfeller kan eierektefellen kreve husleie av den ektefellen som har bruksrett. Husleien skal tilsvare vanlig markedsleie, dersom ikke ektefellene har avtalt noe annet.
Husleie der boligen er i sameie mellom ektefellene, jf. el. § 68 andre ledd	Der boligen er i sameie mellom ektefellene, kan den ektefellen som flytter ut, kreve den andre ektefellen for husleie. Dersom det skal kunne kreves husleie av den andre, må imidlertid de faste utgiftene deles mellom ektefellene. Husleien bestemmes etter hvor stor andel hver av ektefellene eier.
Man må kreve husleie, jf. el. § 68 andre ledd	Husleien løper fra det tidspunkt det blir satt fram krav om det, man kan dermed ikke kreve husleie for tiden som har gått, kun for fremtiden. Krav om husleie kan tidligst fremsettes når man selv har flyttet ut. Kravet bør av bevisshensyn settes fram skriftlig.
Verdssettelse av eiendeler, jf. el. § 69	Dersom ektefellene ikke blir enige om en eiendels verdi, skal verdien fastsettes ved skiftetakst. Skiftetakst er relativt kostbart. Det er derfor en fordel om ektefellene kan bli enige om å la en takstmann taksere eiendelen. Verdien skal tilsvare eiendelens omsetningsverdi.
Risiko for svingninger, jf. el. § 69 annet ledd	Beholder en ektefelle eiendeler som vedkommende eier fullt ut, skal taksten tilsvare eiendelens verdi på skjæringstidspunktet. Det betyr at man selv har risikoen for verdisvingninger etter dette tidspunktet. Skifter ektefellene offentlig og en ektefelle overtar noe denne ektefellen på forhånd ikke eide fullt ut, skal verdien på utlodningstidspunktet legges til grunn. Utlodningstidspunktet er det tidspunktet skifteretten overfører boligen eller eiendelen til ektefellen. Skifter ektefellene privat, skal tidspunktet da det ble bestemt hvem som skal ha eiendelen legges til grunn. Du kan lese mer om offentlig og privatskifte i punkt 7.2.
Reell likedeling, jf. el. § 70	I en del tilfeller vil en ektefelle overta gjenstander som i verdi overstiger det vedkommende skal ha etter den økonomiske likedelingen. Da skal ektefellen betale den andre det overskytende, slik at resultatet blir en reell likedeling.

Eksempel:

Lars og Kari skal skille seg. De har et hus og en bil i felleseie,

huset er verdt 1 500 000 kroner og bilen 500 000 kroner. Kari skal overta huset og Lars bilen. Kari må da betale Lars 500 000 kroner, slik at de begge sitter igjen med verdier til 1 000 000 kroner, slik at det blir reell likedeling.

Overtakelse av fast eiendom eller liknende, jf. el. § 70 annet ledd og tredje ledd

Dersom en ektefelle overtar fast eiendom eller lignende, for eksempel en borettslagsleilighet, og vedkommende må betale ut den andre ektefellen, må sistnevnte nøye seg med en fordring med pantesikkerhet i eiendommen eller boretten. Dette kalles skifteutlegg. Begge ektefellene kan si opp fordringene med seks måneders varsel. Dersom en ektefelle får bruksrett til den andre ektefellens eiendom, kan fordringen ikke sies opp så lenge bruksretten består.

En forutsetning for retten til skifteutlegg er at en ektefelle har krav på å overta fast eiendom etter ekteskapsloven §§ 66 eller 67. Skifteutlegg kan bare stiftes av tingretten.

Salg av ektefellenes eiendeler, jf. el. § 71

Eiendeler som ikke blir overtatt av ektefellen, kan hver av dem kreve solgt på det åpne marked. Private brev og andre eiendeler det vil virke støtende om blir solgt til fremmede, kan ikke selges til utenforstående.

Kan kreve salg via namsmyndighetene, jf. el. § 71 tredje ledd

Hver av ektefellene kan kreve at salget skal skje gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg. Det enkleste er likevel om man klarer å selge uten namsmyndighetenes hjelp, slik at man for eksempel selger boligen gjennom en eiendomsmekler. Ved salg har hver av ektefellene forkjøpsrett under ellers like vilkår.

5.6 Utgifter fra samlivsbruddet til skifte er avsluttet

Den som eier gjenstanden etter samlivsbrudd betaler utgiftene tilknyttet tingen, jf. sameieloven § 9

Fra samlivsbruddet til skiftet er avsluttet, dekkes utgifter av den som eier gjenstanden utgiftene knytter seg til. Er den i sameie, skal begge ektefellene betale utgiftene. For felles bolig gjelder det samme, men slik at den som blir boende kan bli krevd for husleie, se punkt 5.5.

5.7 Oppgjør ved den ene ektefellens død

Midlene skal deles etter ekteskapsloven, jf. el. § 76

Ved den ene ektefellens død, skal ektefellenes formue deles mellom lengstlevende ektefelle og avdødes arvinger etter ekteskapsloven, så fremt lengstlevende ikke velger å sitte i uskiftet bo, eller noe annet er avtalt. Uskifte betyr at man utsetter skifte ved en av ektefellenes død. Deling kan kreves av lengstlevende ektefelle og avdødes arvinger.

Skjevdeling kan ikke kreves ved uskifte, jf. el § 77

Velger man å sitte i uskiftet bo kan man ikke kreve noen midler skjevdelt. Arvingene kan videre ikke kreve noen eiendeler tatt ut forlods, se punkt 5.3 eller kreve vederlag, se punkt 5.4.

Skjæringstidspunktet, jf. el § 78

Skjæringstidspunktet er ved ektefellens død, så fremt ikke man var separert ved et tidligere tidspunkt. Sitter man i uskifte er skjæringstidspunktet når deling blir begjært.

Hvordan man foretar delingen ved død

Hvis den ene ektefellen dør, deler man altså først verdiene som ved et vanlig oppgjør, og man følger de reglene som ekteskapsloven oppstiller. Dette gjelder så fremt man ikke velger å sitte i uskifte, da er det som nevnt noen unntak for blant annet skjevdeling. Når gjenlevende ektefelle og arvinger har fordelt eiendeler og verdier etter ekteskapsloven, foretas skifte etter arvelovens regler. Da er det den avdødes eiendeler og verdier som skal fordeles. Les mer om fordeling av eiendeler etter død i brosjyren ”Arv”, som man får fra JURK.

6.0 ANDRE SPØRSMÅL

6.1 Ektefellebidrag

Underholdsplikt opphører ved samlivsbrudd, jf. el. § 79

Ektefellene har under ekteskapet gjensidig underholdsplikt, se punkt 2.4. Når ekteskapet opphører ved separasjon og skilsmisse, er hovedregelen at denne underholdsplikten opphører. Det samme gjelder ved samlivsbrudd.

I noen tilfeller kan man få ektefellebidrag, jf. el. § 79 andre og tredje ledd

Dersom en ektefelles evne og mulighet til å sørge for passende underhold er blitt dårligere som følge av omsorgen for felles barn eller fordeling av felles oppgaver under samlivet, kan den andre ektefellen pålegges å betale bidrag. I andre tilfeller kan bidrag bare pålegges dersom særlige grunner taler for det.

Bestemmelsen tar sikte på de tilfeller der den ene ektefellen har redusert ervervsevne på grunn av omsorg for barn, ved at ektefellen for eksempel har vært hjemmeværende eller at hun har hatt tatt en større del av oppgavene i hjemmet. Noen momenter som vektlegges i en vurdering om hvorvidt det skal tilkjennes ektefellebidrag er ekteskapets varighet, alder til bidragsmottakeren, om vedkommende har hatt omsorg for felles barn og mulighetene bidragsmottakeren har til å skaffe seg arbeid.

Fastsettelse av bidrag, jf. el. § 83

Ektefellene kan inngå avtale om bidrag. Dersom ektefellene ikke blir enige om bidragsspørsmålet, kan hver av dem kreve at det avgjøres av domstolene. Dersom begge ønsker det, kan spørsmålet i stedet avgjøres av NAV. Ektefellene kan kreve avgjørelse om bidragsspørsmålet, selv om de tidligere har inngått avtale om bidrag. Videre kan hver av ektefellene kreve at bidrag som er fastsatt av NAV eller domstolene endres eller oppheves dersom særlige grunner foreligger.

Tidsbegrensning av bidrag, jf. el. §§ 80 og 81

Bidrag skal fastsettes for en begrenset tid på inntil tre år. Foreligger det særlige grunner kan bidrag fastsettes for lengre tid eller uten tidsbegrensning. Bidrag kan pålegges for en tid som ligger inntil tre år før kravet ble satt fram overfor bidragsfogden eller domstolen. Bidraget skal som utgangspunkt fastsettes som løpende bidrag. Når særlige grunner taler for det, kan bidrag likevel fastsettes til en engangssum.

Retten til bidrag faller bort ved ekteskap eller ved bidragspliktiges død, jf. el § 82

Retten til bidrag faller bort hvis den bidragsberettigede inngår nytt ekteskap eller den bidragspliktige dør.

6.2 Midlertidige avgjørelser om separasjon, bruksrett, bidrag og besøksforbud

Midlertidig avgjørelse, jf. § 91 til 93

En ektefelle kan begjære at retten treffer midlertidig avgjørelse om separasjon, rett til bidrag eller bruksrett til bolig eller vanlig innbo i det felles hjemmet. En slik midlertidig avgjørelse kan også treffes før separasjon er krevd eller søksmål om skilsmisse er reist, men da kreves det at det foreligger særlige grunner. Når ikke annet er bestemt gjelder en midlertidig avgjørelse fram til spørsmålet om separasjon, bidrag eller bruksrett er rettskraftig avgjort.

6.3 Privat og offentlig skifte

Delingen av ektefellenes formuer kan foregå privat eller offentlig. Det er de samme reglene som legges til grunn både ved privat og offentlig skifte. Partene kan som nevnt i punkt 5.0 inngå avtaler om delingen uavhengig av ekteskapslovens regler.

Privat skifte

Dersom ektefellene velger privat skifte ordner de selv med delingen og gjennomføringen av den. Ekteskapsloven stiller ingen krav til gjennomføringen av skiftet. Det man blir enige om under skiftet, bør likevel utformes som en skriftlig avtale for å hindre en senere tvist. Du finner et eksempel på en skifteavtale i punkt 7.3.

Trenger ikke advokat

Ektefellene kan velge om de ønsker bistand til gjennomføringen av skiftet, enten ved hjelp av hver sin advokat eller andre juridiske rådgivere. Det er viktig å presisere at man ikke trenger advokat for å utføre skifte, ektefellene kan fint utføre dette selv hvis de er enige om delingen.

Offentlig skifte

Et offentlig skifte foretas av tingretten etter begjæring av en eller begge ektefellene. Dersom en ektefelle ønsker et offentlig skifte, kan ikke den andre ektefellen hindre dette. Tingretten skal avklare de spørsmål som må løses mellom ektefellene og

avslutter delingen med å fordele eiendelene.

Ektefellene kan kreve midlertidig avgjørelse, jf. el. § 91

Tingretten har i utgangspunktet ikke ansvar for ektefellenes eiendeler mens skiftet pågår. Ektefellene råder altså fremdeles over sine eiendeler. Unntak fra dette gjøres dersom det er grunn til å frykte at en ektefelle vil unndra eiendeler fra delingen eller på annen måte gjøre det vanskelig å oppfylle den andre ektefellens rettigheter. I slike tilfeller kan vedkommende ektefelle kreve en midlertidig avgjørelse slik at midlene sikres.

Et offentlig skifte kan bli svært kostbart. Det skal betales et gebyr på 25 ganger rettsgebyret før tingretten foretar et offentlig skifte. I tillegg kommer partenes advokatutgifter. Rettsgebyret oppjusteres hvert år og ved henvendelse til fylkesmannen kan man få opplyst hvor mye rettsgebyret utgjør.

Forberedende rettsmøte

Dersom ektefellene ikke blir enige om delingen, kan det være praktisk å begjære offentlig skifte og be om at skifteretten innkaller til forberedende rettsmøte. Dommeren bruker her tid på å mekle mellom partene. Mange saker løses på dette nivået. Forberedende rettsmøte koster omkring en tidel av et fullt offentlig skifte.

Lemping av urimelige avtaler, jf. el. § 65 andre ledd

Dersom en skifteavtale vil virke urimelig for en av partene, kan den helt eller delvis settes til side av domstolene. I stedet for å sette avtalen til side, kan domstolene bestemme at den ektefellen som blir urimelig dårlig stilt, blir tilkjent et beløp fra den andre ektefellen. Søksmål må være reist innen tre år etter at avtalen ble inngått. Jo tidligere kravet fremmes, jo sterkere vil man stå med hensyn til å vinne fram.

7.0 EKSEMPEL PÅ SKIFTEOPPGJØR OG SKIFTEAVTALE

Her følger et tenkt skifteoppgjør. Vi har forsøkt å vise hvordan det økonomiske oppgjøret blir når man følger ekteskapslovens regler, og deretter hvordan gjenstandene og verdiene kan fordeles.

7.1 Faktum

Lars og Kari giftet seg i 1985. De er nå separert, og skal foreta et skifte. I 1990 kjøpte de et hus sammen til 500 000 kr. 50 000 kr. av huset ble betalt av Kari med penger hun hadde fått i gave fra sin mor. Det øvrige ble finansiert med et lån. Ved skjæringstidspunktet er huset verdt 2 000 000 kr. Gjelden på huset er 300 000 kr.

Lars og Kari har opp gjennom årene hatt forskjellige biler. Den de har nå, er på skjæringstidspunktet verdt 200 000 kr. Gjelden er på 100 000 kr. Ektefellene eier bilen sammen og er sammen ansvarlig for lånet.

Kari fikk i 1997 ei hytte som arv fra sin far. Farens testament fastsatte at hytta skulle være hennes særeie. Hytta er på skjæringstidspunktet verdt 500 000 kr. Kari har tatt opp lån for å pussa opp hytta. Restgjelden er nå på 200 000 kr. Lars kjøpte i 2000 et maleri av en kunstner venn. Maleriet er på skjæringstidspunktet verdt 50 000 kr.

De første årene Lars og Kari var gift, studerte både Lars og Kari. Lars har på skjæringstidspunktet en studiegjeld på 100 000 kr.

7.2 Verdimessig fordeling

De lurer hvordan de skal dele verdiene:

1. Hovedregelen etter el. § 58 er at alle midler skal deles likt. Det er som nevnt noen unntak fra denne regelen. Derfor må man finne ut om noe kan holdes utenfor deling.
2. Kari har både skjevdelingsmidler og særeiemidler, og dette skal dermed holdes utenfor deling jf. el. § 59 og el. § 42.
3. Skjevdelingsmidlene tilknyttet huset:
50 000 kr. av 500 000 kr. var gave fra moren til Kari. Dette utgjør 10 % av boligens verdi. I dag er boligen verdt 2 000 000 kr. Kari kan dermed skjevdele 10 % av 2 000 000

kr., noe som utgjør 200 000 kr.

Det blir dermed 1 800 000 kr. til likedeling av huset, noe som utgjør 900 000 kr. på hver av dem

4. Særeiemidler:

Hytta er verdt 500 000 kr. Det er videre 200 000 kr. i gjeld tilknyttet hytta. Når man har særeiemidler skal gjeld tilknyttet disse midlene trekkes fra i særeiemidlene først.

Gjenstand	Totalbeløp	Kari		Lars	
		Felleseie	Særie Skjevdelings- midler	Felleseie	Særie Skjevdelings- midler
Bolig	2 000 000	900 000	200 000	900 000	
Bil	200 000	100 000		100 000	
Hytte	500 000		500 000		
Maleri				50 000	
Gjeld					
Bolig	-300 000	-150 000		-150 000	
Bil	-100 000	-50 000		-50 000	
Hytte	-200 000		-200 000		
Studiegjeld	-100 000			-100 000	
Nettoverdier		800 000	500 000	750 000	

Fra Kari kommer 800 000 kr. til deling og fra Lars kommer det 750 000 kr. Karis skjevdelingsmidler og særie holdes som nevnt utenfor deling.

Ektefellene skal hver ha felleseiemidler for 775 000 kr. Dette kommer man fram til ved å summere de beløpene som kommer til deling fra hver av ektefellene og dele på to:

$$800\,000 + 750\,000 = 1\,550\,000.$$

$$1\,550\,000 : 2 = 775\,000$$

I tillegg skal Kari ha skjevdelingsmidler for 200 000 kr.

$$775\,000 + 200\,000 = 975\,000.$$

Videre har hun 300 000 kr. (500 000 kr. -200 000 kr.) i netto særeiemidler.

$$\text{Totalt skal Kari dermed ha } 975\,000 + 300\,000 = 1\,275\,000.$$

Til sammen skal Lars ha 775 000 kr., og Kari skal ha 1 275 000 kr.

7.3 Naturalfordeling

Med naturalfordeling menes hvem som overtar de ulike eiendelene/tingene.

I vårt tilfelle blir Lars og Kari enige om at Lars skal overta boligen. Han skal også overta gjeld knyttet til boligen. Kari skal overta bilen og gjelden knyttet til denne. Ellers beholder hver det vedkommende eier.

Lars overtar	Gjenstandens verdi i kroner	Kari overtar	Gjenstandens verdi i kroner
Bolig	2 000 000		
Maleri	50 000	Bil	200 000
Gjeld bolig	-300 000	Gjeld bil	-100 000
		Hytte	500 000
Studiegjeld	-100 000	Gjeld hytte	-200 000
Overtar totalt	1 650 000	Overtar totalt	400 000

Lars overtar midler for 1 650 000 kr. Kari overtar midler for 400 000 kr. Som tidligere nevnt skal verdien på midlene man får etter fordeling tilsvare verdien man har krav på etter den verdimessige fordelingen. Lars må dermed betale Kari ut hvis han skal overta boligen. Kari skulle etter den verdimessige fordelingen ha 1 275 000 kr.

Lars må dermed betale Kari: $1\,275\,000\text{ kr.} - 400\,000\text{ kr.} = \underline{\underline{875\,000\text{ kr.}}}$

Kari vil da sitte igjen med verdier tilsvarende 1 275 000 kr.
(400 000 + 875 000)

Lars vil da sitte igjen med verdier tilsvarende 775 000 kr.
(1 650 000 – 875 000)

7.4 Skifteavtale

Skifteavtale

Kari Nordmann, født (dato) og Lars Nordmann, født (dato) er med denne avtale enige om det økonomiske oppgjøret i forbindelse med partene sin separasjon/skilsmisse:

1. Lars Nordmann overtar boligen i Lillevikveien 2, 1234 Lillevik, gnr 3, bnr 25. Kostnader i forbindelse med gjennomføringen av overtakelsen av boligen bæres av Lars Nordmann.
2. Lars Nordmann overtar alene lånet som hviler på boligen, lån nummer 1234 55 6789. Kostnader i forbindelse med overtakelsen av lånet bæres av Lars Nordmann. For øvrig beholder hver sine egne gjeldsposter.
3. Kari Nordmann overtar bilen med reg. nr. AB 12345 og gjelden tilknyttet denne.
4. Hver beholder bankkonti i eget navn.
5. Kari Nordmann beholder hytta.
6. Lars Nordmann betaler Kari Nordmann ut med 875 000 kr. innen (dato).
7. Innbo og løsøre fordeles mellom partene i en separat avtale.

Ved gjennomføringen av denne avtalen anses skiftet mellom Kari Nordmann og Lars Nordmann som endelig oppgjort og partene har intet mer å kreve av hverandre i forbindelse med skifteoppgjøret. Denne avtalen er inngått i 2 -to- eksemplarer, ett til hver av partene.

Sted/ dato:

Sted/dato:

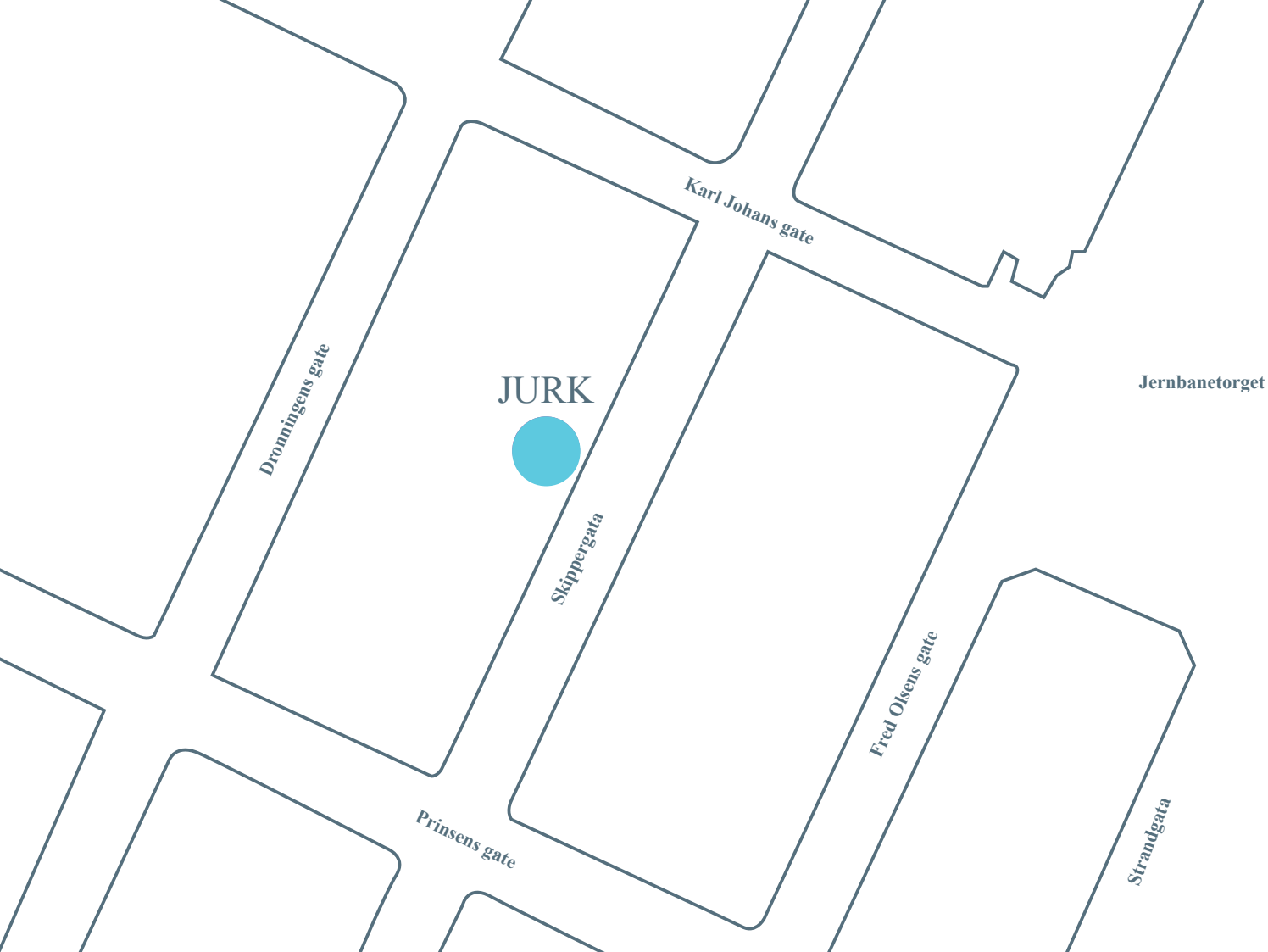
.....
Kari Nordmann

.....
Lars Nordmann

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

